

KRYTERIA OCENIANIA ODPOWIEDZI
Próbna Matura z OPERONEM
Język polski
Poziom podstawowy

Marzec 2019

Zadania sprawdzające rozumienie czytanego tekstu

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazane w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Zadanie 1.

Nr zadania	Poprawna odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.1.	A	1	0
1.2.	C	1	0
1.3.	np.: Rozmówcy poczuli się niezręcznie, zawstydzili się, nie zrozumieli wypowiedzi.	1	0
1.4.	np.: <i>terror gimnastyki</i> – oznacza przymus ćwiczeń, przymus aktywności fizycznej <i>terror fitnessu</i> – odnosi się do przymusu używania nazwy <i>fitness</i> zamiast <i>gimnastyka</i>	2	1 za poprawne wyjaśnienie znaczenia jednego wyrażenia
1.5.	np.: A. – Autor oparł komentarz na dosłownym odczytaniu sensu frazeologizmu <i>małymi kroczkami</i> ('powoli, stopniowo'). – Autor pominął znaczenie metaforyczne wyrażenia <i>małymi kroczkami</i> . B. Treść znaczeniowa wyrazu <i>nagradzać</i> dopuszcza bardzo szerokie rozumienie „nagrody”, autor komentarza wybrał przykład nagrody, która stoi w sprzeczności z sensem treningu (utrata kalorii).	2	1 za poprawne wyjaśnienie znaczenia jednego przykładu
1.6.	B uzasadnienie, np.: – ponieważ nadawca komunikatu nakłania odbiorcę do pożądanego działania – ponieważ wywiera nacisk na odbiorcę – ponieważ skłania go do wykonania polecenia	2	1 za właściwą odpowiedź (określenie funkcji czasowników w trybie rozkazującym w zdaniach), ale brak uzasadnienia

Nr zadania	Poprawna odpowiedź			Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.7.	Temat słowotwórczy	Formant	Przykład wyrazu utworzonego za pomocą tego samego formantu	1	0
	trucht-	-anie	<i>bieganie</i>		
Razem				10	

Zadanie 2.

Nr zadania	Poprawna odpowiedź			Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
2.1.	C			1	0
2.2.	D			1	0
2.3.	np.:			3	2 za poprawne wskazanie dwóch opozycji 1 za poprawne wskazanie jednej opozycji
		Światopogląd renesansowy	Światopogląd barokowy		
	Model świata	<i>świat jest uporządkowany</i>	<i>świat jest chaosem i bezładem</i>		
	Natura człowieka	<i>człowiek jest wielki, rozumny, dobry</i>	<i>człowiek jest okrutny, nieetyczny (zły)</i>		
	Stosunek człowieka do rzeczywistości	<i> optymizm, harmonia</i>	<i>sceptycyzm, niepokój</i>		
2.4.	np.: – Makbet nie jest jednoznacznie zły, waha się przed zabiciem króla, ogarnia go lęk przed duchem Banqua, chce umrzeć śmiercią żołnierza. – Lady Makbet na początku prezentuje okrucieństwo i bezwzględność, ale potem nie może udźwignąć zbrodni, popada w obłąd, umiera śmiercią samobójczą. – Hamlet – zmuszony przez ducha ojca do dokonania zemsty na jego zabójcy, jest pełen wątpliwości.			1	0
2.5.	np.: Charakteryzują stosunek mówiącego do treści wypowiedzenia: pewność sądu.			1	0

Nr zadania	Poprawna odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
2.6.	np. Autor artykułu podejmuje temat miejsca Szekspira w dziejach literatury. Sytuuje twórczość dramaturga na przełomie epok renesansu i baroku. Badacze podkreślają jego prekursorską rolę dla stworzenia estetyki i światopoglądu wczesnego baroku. Nowatorstwo Szekspira wyraziło się w innym niż renesansowy obrazie świata, kreacji skomplikowanego psychologicznie bohatera oraz zmianie języka poetyckiego, zwłaszcza metafory. Szekspir w wielu zakresach wyprzedził czasy, w których tworzył.	3	3 za streszczenie, z którego wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie logicznie spójne, właściwa liczba słów 2 za streszczenie, z którego wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ale zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia lub logicznej spójności streszczenia 1 za streszczenie, z którego wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście, ale wystąpiły zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia oraz logicznej spójności streszczenia
Razem		10	

Zadanie 3.

Przykładowy plan rozprawki

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnej z regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, mającej czytelną kompozycję, będącej spójną i funkcjonalną pod kątem stylistycznym. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **50 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **250 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cku.edu.pl).

Temat 1. Czy prawdą może być, że jesteśmy tacy, jak myślą o nas inni, a nie tacy, za jakich sami się uważamy? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do podanego fragmentu oraz innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

1. Postawienie tezy, np.:

Piszący w rozprawce rozstrzyga sytuację problemową na podstawie podanego fragmentu tekstu oraz innych tekstów kultury.

Piszący rozważa problem dotyczący niespójności między samooceną a opinią publiczną:

- zdanie może być prawdziwe: ludzkie czyny podlegają ocenie publicznej i niekoniecznie „wewnętrzna prawda” człowieka może je usprawiedliwić;
- zdanie jest fałszywe: prawdę o sobie znamy tylko my.

2. Rozwinięcie tematu, np.:

- Wypadek Zenona Ziembiewicza (bohatera fragmentu powieści) ujawnił jego ukryte (podwójne) życie; zniszczyło to jego wizerunek powszechnie szanowanego człowieka i polityka.
- Bohater miał zapewne usprawiedliwienie dla swoich wyborów życiowych, ale z powodu śmierci nie mógł już się obronić, została po nim „naga prawda” ulicy i ta miała zaważyć na jego ocenie.
- Ludzie rzadko dbają o to, by ich wizerunek prywatny był zgodny z wizerunkiem publicznym.
- W rozprawce można rozważać kreacje bohaterów z wielu dzieł literackich, np. *Lalki* Bolesława Prusa, *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego czy *Jądra ciemności* Josepha Conrada.

3. Podsumowanie rozważań, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska, np.:

- Twórcy literatury w swoich tekstach często prezentują bohaterów o skomplikowanym życiu wewnętrznym, którzy boleśnie doświadczają różnicy między wewnętrzną prawdą o sobie (samooceną) a opinią publiczną (oceną zewnętrzną). Konstruowanie fabuły wokół ujawniania prawdy lub demaskowania opinii o bohaterze powieściowym służy kreowaniu tragizmu postaci literackiej, wzbogaca jej portret psychologiczny, pogłębia realizm postaci i świata przedstawionego utworu. Prowadzi do rozstrzygnięcia problemu: czy jesteśmy tacy, jak myślą inni, czy tacy, za jakich sami się uważamy.
- Człowiek może być inny, niż sugeruje opinia na jego temat, zachodzi również obawa, że prawdę o człowieku wyraża jednak opinia publiczna, a on sam żyje w zakłamaniu, tylko projekcjami na swój temat, chcąc uniknąć frustracji związanej z niezadowoleniem ze swojego życia lub prowadzi życie podwójne (jedno na użytek opinii publicznej – wyidealizowane – i drugie, prywatne, niezbyt chwalebne).
- Ponieważ wewnętrzne motywy postępowania mogą nie być znane ogółowi, bohaterowie bywają fałszywie oceniani. Pisarze udowadniają, że prawda o człowieku może być skomplikowana.

Kryteria oceny rozprawki	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Sformułowanie stanowiska	Oceniając pracę pod względem sformułowania stanowiska, bierze się pod uwagę adekwatność, czyli odpowiedniość stanowiska i problemu. – 6 pkt – stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu – 3 pkt – stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu – 0 pkt – stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska	0–6

Kryteria oceny rozprawki	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Uzasadnienie stanowiska	<p>Oceniając pracę pod względem uzasadnienia stanowiska, bierze się pod uwagę, czy jest ono trafne, czy jest szerokie i czy jest pogłębione.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 18 pkt – uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione – 12 pkt – uzasadnienie trafne i szerokie – 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale wąskie – 4 pkt – uzasadnienie częściowe – 0 pkt – brak uzasadnienia stanowiska 	0–18
Poprawność rzeczowa	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 pkt – brak błędów rzeczowych – 2 pkt – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy – 0 pkt – błędy rzeczowe <p>Błąd kardynalny to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.</p>	0–4
Zamysł kompozycyjny	<p>Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę:</p> <ul style="list-style-type: none"> – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. <ul style="list-style-type: none"> – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego 	0–6
Spójność lokalna	<p>Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna 	0–2
Styl tekstu	<p>Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny 	0–4
Poprawność językowa	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 6 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 3 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące 	0–6
Poprawność zapisu	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące 	0–4

Kryteria oceny rozprawki	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający: – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii sformułowanie stanowiska, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii sformułowanie stanowiska, a 0 punktów za uzasadnienie stanowiska, – otrzymuje punkty jedynie w kategoriach: sformułowanie stanowiska, uzasadnienie stanowiska i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów. Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.		

Przykładowy plan interpretacji utworu poetyckiego

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność odbioru, analizy i interpretacji utworu literackiego oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **50 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **250 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Temat 2. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

1. Postawienie tezy interpretacyjnej, np.:

- a) Koncepcja interpretacyjna (pełna), np.
- wiersz podejmuje problem utraty; doznania związane z egzystencją są chwilowe, w większości skazane na zapomnienie;
  - to, co udaje się zachować w pamięci (obrazy miejsc, uczucia), jest tylko niewielkim ułamkiem tego, co się przeżywa;
  - pamięć pomaga odnaleźć część tego, co utracone;
  - człowiek ma zdolność czynienia obecnym tego, co jest nieobecnością (przypomnienie), „resztę wypełnia milczenie”, czyli to, co zostało utracone;
  - człowiek zmaga się z rekonstrukcją przeszłości („męski wysiłek”).
- b) Koncepcja interpretacyjna (częściowo sprzeczna z utworem), np.:
- wiersz podejmuje problem przemijania.

2. Konteksty w uzasadnieniu interpretacji, np.:

- tradycja elegijna w poezji, elegia jako utwór o smutnym tonie, żałobny, do XIX w. synonim trenu, którego charakterystycznymi składnikami są: przesycona myślą o przemijaniu wspomnieniowa apoteoza przeszłości i poczucie nieuchronnej utraty, która stale się dokonuje;
- żywotność gatunku elegijnego od czasów starożytnych do współczesnych, w liryce polskiej np. J. Kochanowski *Treny*, J. Słowacki *Testament mój*, K.K. Baczyński *Elegia o... Ichtopcu polskim!*, Z. Herbert *Elegia na odejście pióra atramentu lampy*, W. Szymborska *Elegia podróżna*.

3. Podsumowanie rozważań, np.:

- Poeta w wierszu *Pożegnanie wakacji* stwierdza, że przeżycia i doświadczenia życia są ulotne i skazane na zapomnienie, a nawet jeśli pozostają w pamięci, to niestety należą do czasu, który minął.
- Podstawowym doświadczeniem egzystencjalnym jest utrata (*Co rozpoznane jest tracone zaraz*), a życie wypełnia się „rekonstrukcjami” doświadczeń, czyli przypominaniem.
- Wiersz realizuje w ten sposób założenia elegii, a wskazane w tytule „pożegnanie” to sytuacja wywołująca charakterystyczny dla tego typu wypowiedzi smutek.

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja interpretacyjna	Oceniając pracę pod względem koncepcji interpretacyjnej, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworem oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze. – 9 pkt – koncepcja jest niesprzeczna z utworem, spójna i obejmuje sensy niedosłowne – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne – 3 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworem – 0 pkt – brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem	0–9
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest: – trafna – czy zawiera wyłącznie powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu, – pogłębiona – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, lecz także w kontekstach. – 15 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 10 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 5 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0–15
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych: – 4 pkt – brak błędów rzeczowych – 2 pkt – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy – 0 pkt – błędy rzeczowe Błąd kardynalny to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–4
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenia spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 6 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 3 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–6
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
<p>Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii koncepcja interpretacyjna, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii koncepcja interpretacyjna, a 0 punktów za uzasadnienie tezy interpretacyjnej, – otrzymuje punkty jedynie w kategoriach: koncepcja interpretacyjna, uzasadnienie tezy interpretacyjnej i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów. <p>Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.</p>		